

## בס"ד. ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח אדר, ה'תשכ"ח

(הנחה בלתי-מוגה)

**ואלה** המשפטים אשר תשים לפניהם<sup>1</sup>, ואיתא במד"ר פרשת משפטים<sup>2</sup> הה"ד<sup>3</sup> מגיד דבריו ליעקב, אלו הדברות, חוקיו ומשפטיו לישראל, אלו המשפטים, לפי שאין מדותיו של הקב"ה כמדת בשר ודם, מדת ב"ו מורה לאחרים לעשות והוא אינו עושה כלום, והקב"ה אינו כן, אלא מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לשמור ולעשות.

**ומביא** אדמו"ר מהר"ש מארז"ל זה במאמר ד"ה ויקחו לי תרומה (שפסוק זה קורין במנחת שבת) שנאמר לפני מאה שנה<sup>4</sup>, לאחרי שמביא דברי המד"ר<sup>5</sup> בכל מקום שנאמר לי אינו זו לעולם לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, וחשיב י"ג דברים שבהם נאמר לי, ואחד מהם הוא מ"ש ויקחו לי תרומה [ולהעיר שבתרומת המשכן גופא נימנו י"ג דברים]<sup>6</sup>, ומבאר, שתיבת לי רומז על בחי' אוא"ס שעליו נאמר אני הוי' לא שניתי, שהוא בחי' א"ס עצמותו ומהותו ית', ולכן לא שניתי כלל, כי אתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע<sup>7</sup> בלי שום שינוי כלל, להיותו בחי' א"ס העצמי. ומבאר, שזהו גם מ"ש במד"ר פ' תרומה<sup>8</sup> בפירוש ויקחו לי תרומה, כביכול אותי<sup>9</sup> אתם לוקחים, דפירוש אותי היינו ג"כ בחי' אוא"ס עצמותו ית', היינו מה שלא נתפס בשום שם או כינוי, כי אם אותי, עצמותו ומהותו ית'. וא"כ, פירוש אותי אתם לוקחים היינו מה שהוא בבחי' אני הוי' לא שניתי, הנה בחי' זו אתם לוקחים ע"י מצות תרומה. ויש לקשר זה עם המבואר בהמשך ההילולא<sup>10</sup> בנוגע לכללות ענין המשכן, ושכנתי בתוכם<sup>11</sup>, שע"י עבודה זו פועלים את ענין הנצחון, שהו"ע שלמעלה משינויים<sup>12</sup>, בחי' אני הוי' לא שניתי<sup>13</sup>, והרי כללות ענין המשכן

(9) פל"ג, ו.  
 (10) במד"ר שלפנינו: "לי". וכתנחומא אמור יז: "ויקחו לי תרומה, אותי אתם לוקחים". וראה תניא פמ"ז.  
 (11) המשך באתי לגני הישי"ת.  
 (12) תרומה כה, ח.  
 (13) המשך הנ"ל פי"ח.  
 (14) ראה גם המשך הנ"ל ספ"ט.

(1) ריש פרשתנו.  
 (2) פ"ל, ט.  
 (3) תהלים קמז, יט.  
 (4) סה"מ תרכ"ח ע' פז ואילך.  
 (5) ויק"ר פ"ב, ב.  
 (6) ראה פרש"י ר"פ תרומה.  
 (7) מלאכי ג, ו.  
 (8) נוסח תפלת השחר. וראה תניא פ"כ.  
 תו"א ויקהל פז, א. לקו"ת אמור לא, א. ובכ"מ.

נעשה ע"י ויקחו לי תרומה, לי דייקא, שאינו זו לעולם]. ומקשה בהמאמר, שלכאורה יפלא איך ע"י מצוה פרטית [והיינו, שעילוי זה אינו מצד האור העולה על כולנה שבכללות המצוות, אלא גם מצד כל מצוה פרטית] יגיעו לבחי' גבוה כזו להיות לוקחים אותי ממש כו'. ולבאר זה מביא מארז"ל הנ"ל שהקב"ה מקיים כל המצוות שצוה לישראל לעשותם.

(ב) **והענין** בזה, כפי שמבאר בהמאמר פירוש מארז"ל מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות, שע"י שישראל עושין ומקיימין המצוות עי"ז נמשך המשכת אוא"ס, עד"מ ע"י קיום מצות תפילין ממשיכים להיות הקב"ה מניח תפילין, ועד"ז בכל פרטי המצוות. וממשיך בהמאמר, שהגם כי פי' הפשוט מראה שהוא ית' עושה המצוות תחלה, אך באמת אי אפשר לומר כן, דהלא כתיב<sup>15</sup> אשר תקראו אותם, וארז"ל בר"ה ספ"ב<sup>16</sup> אתם (חסר) כתיב, אתם אפילו שוגגין אתם אפילו מזידין, ונמצא, כי תלוי קדושת המצוות בישראל דוקא [והיינו, שלכאורה הי' אפ"ל שקביעות החדשים היא ע"י התורה, ואילו ב"ד רק מגלים את הענין כפי שהוא ע"פ תורה, ולכן מביא הפס"ד אתם אפילו שוגגין אתם אפילו מזידין, שקביעת החדשים ע"י ב"ד היא גם כאשר פוסקים שלא ע"פ התורה, אלא זהו"ע שנעשה ע"י ישראל דוקא<sup>17</sup>], וכמו עד"מ מצות אכילת מצה בליל ראשון של פסח תלוי בישראל האיך קבעו ר"ח ניסן [ולהעיר, שמאמר זה נאמר בר"ח ניסן<sup>18</sup>, וכנראה שלכן מביא הדוגמא מקביעת ר"ח ניסן בשייכות למצות אכילת מצה כו'], והיאך יתכן לומר שהוא ית' עושה המצוה קודם לישראל. אלא כוונת המד"ר שהוא ית' עושה אותם ג"כ, אך תחלה עושין ישראל זה, ועי"ז נמשך להיות הוא ית' בעצמו מקיים המצוות [וכמו במצות מצה, שע"י שישראל אוכלים מצה, אזי נעשה ענין אכילת מצה אצל הקב"ה. ויש לומר, שזהו ע"ד כללות הענין דרעיתי פרנסתי<sup>19</sup>, שישראל מפרנסין לאביהם שבשמים<sup>20</sup>, היינו, שענין הפרנסה (אכילה) למעלה נעשה ע"י ישראל, כמו הענין דאכילת מצה למעלה, שנעשה עי"ז שישראל אוכלים מצה].

**ויש** להוסיף, שענין זה (שתחלה עושין ישראל המצוות, ועי"ז נמשך להיות הוא ית' בעצמו מקיים המצוות) מודגש במיוחד במצות

(18) ג' ויקרא ר"ח ניסן (לשון כותרת

המאמר).

(19) שה"ש א, ט.

(20) ראה זח"ג ז, ב.

(15) אמור כג, ב; ד; לז.

(16) כה, א.

(17) ראה גם המשך תער"ב ח"ג ע' א'תג

ואילך.

תפילין, שלכן מביא בהמאמר הדוגמא ממצות תפילין, שע"י קיום מצות תפילין ממשיכים להיות הקב"ה מניח תפילין (כנ"ל), וגם כשמביא בהתחלת המאמר המד"ר דפ' משפטים שהקב"ה מקיים את כל המצוות, מביא הדוגמא מענין הקב"ה מניח תפילין<sup>21</sup>. והענין בזה, דהנה אמרו רז"ל<sup>21</sup> תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ<sup>22</sup>. וידוע הפירוש במ"ש גוי אחד בארץ, שגם בארץ ממשיכים ישראל בחי' אחד<sup>23</sup>. וענין זה מודגש במצות תפילין, שיש בה ד' פרשיות, שהראשונה שבהם היא פרשת שמע ישראל גו' הוי' אחד<sup>24</sup>, וקיום המצוה הוא עי"ז שכותבים זאת ע"ג קלף גשמי, ונמצא, שמצות תפילין ענינה הוא המשכת אחד בארץ. ולכן, מצות תפילין היא הדוגמא שהובאה בנוגע להמשכת אלקות למטה ע"י מצוות מעשיות, וממנה למדים בנוגע לכל המצוות, כמארו"ל<sup>25</sup> הוקשה כל התורה כולה לתפילין. ונמצא, שכדי שיוכל להיות הקב"ה מניח תפילין, שבהם נאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, צ"ל תחילה המשכת אחד בארץ עי"ז שישראל מקיימים מצות תפילין.

ג) **והנה** אע"פ שמבואר בהמאמר בדברי המד"ר, שאי אפשר לומר כפירוש הפשוט שהוא ית' עושה המצוות תחילה, אלא כוונת המד"ר שהוא ית' עושה אותם ג"כ, אך תחלה עושין ישראל זה, ועי"ז נמשך להיות הוא ית' בעצמו מקיים המצוות, מ"מ, כיון שבמאמר הובא גם לשון המד"ר "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לשמור ולעשות" (ומודגש יותר בכך שלשון המד"ר הובא גם בהקיצור של המאמר<sup>26</sup>), שלשון זה מורה שתחילה עושה הקב"ה את המצוות ואח"כ הוא אומר לישראל לעשות, צריך לומר, שישנו גם ענין המצוות כפי שהם תחילה אצל הקב"ה, ומצד זה מצוה הקב"ה לישראל שגם הם יעשו כן. וכמו"כ מובן מזה שאמרו רז"ל<sup>27</sup> רמ"ח פיקודין אינון רמ"ח אברים דמלכא, והרי בודאי שגם לפני שישראל מקיימים רמ"ח פיקודין ישנם רמ"ח אברים דמלכא, שהו"ע המצוות כפי שהם למעלה, שהן תרי"ג ארחין שבגולגלתא דז"א, ושרשן מחד ארחא דאריך אנפין<sup>28</sup>. וכמוכ"מ הצמח צדק בדרוש שלש שיטות<sup>29</sup> בנוגע לכללות ענין הספירות, שח"ו לומר שמציאות הספירות היא רק מצד פעולותיו ית' למטה, אלא בודאי ישנה מציאות

(26) סה"מ שם ע' צג.  
 (27) ראה תקו"ז ת"ל (עד, סע"א).  
 (28) ראה זח"ג (אדר) קכט, א. ובביאור האריז"ל שם. לקו"ת פ' ראה כא, ד.  
 (29) נדפס באוה"ת ענינים ס"ע רנח ואילך.

(21) ברכות ו, סע"א.  
 (22) דברי הימים"א יז, כא.  
 (23) ראה תניא אגה"ק ס"ט.  
 (24) ואתחנן ו, ד ואילך.  
 (25) קידושין לה, א.

הספירות מצד עצמותו ית', אלא שהספירות הם שמותיו ית', בדוגמת שם האדם שאינו בערך כלל לגבי עצמותו, כפי שמבאר רבינו הזקן בהוספות לתו"א פ' ויחי<sup>30</sup>. ומזה מובן גם בנוגע לענין המצוות כפי שהם למעלה, רמ"ח אברים דמלכא, שישנה מציאותם עוד לפני עבודתם של ישראל בקיום המצוות.

ד) **ויש** לומר התיווך בזה, בהקדם מ"ש בתו"א<sup>31</sup> בביאור הדברים ע"פ כי עמך מקור חיים, שכשם שבקיום המצוות באדם יש שני דברים, הא', המצוה בפ"ע קודם שיעשה אותה האדם, כמו התפילין עצמם, והב', כשהאדם עושה את המצוה ומקיימה, דהיינו שמניח תפילין, שזהו העיקר, עד"ז יובן למעלה, שישנם התפילין עצמם, שהו"ע בחי' ד' מוחין, אך העיקר הוא כשהקב"ה מניח תפילין, ואילו הד' מוחין מצד עצמם הם באין ערוך כלל לגבי הנחת התפילין ע"י הקב"ה. אך לכאורה אינו מובן, דבשלמא כמשל, התפילין יש להם מציאות חוץ מהאדם, גם קודם שהניחם האדם, אבל למעלה, הרי ממך הכל כתיב<sup>32</sup>, א"כ, איך יצויר התפילין למעלה קודם ההנחה. אך הענין ע"פ מ"ש במאמר דפתח אליהו<sup>33</sup> וכד אנת תסתלק מנייהו אשתארו כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא, דקשה כנ"ל, איך יש להם מציאות אפילו כגופא כו' הרי ממך הכל, וא"כ כד אנת תסתלק כו', איך יש שום מציאות להן (והלא אין עוד מלבדו<sup>34</sup>). אך התירוץ הוא, דפירוש תסתלק אין ר"ל הסתלקות לגמרי, רק הסתלקות מוחין דגדלות, ונשאר מוחין דקטנות, כמו באדם כשישן (שאז נשאר קיסטא דחיותא<sup>35</sup>). וגם, כי הכלים הנקראים גופא יש להם שרש בפ"ע מאוא"ס כו', רק שאח"כ מתלבש בהן האור ששרשו למעלה מבחי' זו, ולכן הנה גם בהסתלק המוחין דגדלות אשתארו הכלים כגופא, שהרי יש להן שרש בפ"ע, רק לפי שאין ערוך בחי' זו לגבי הבחינה כשהאור ומוחין דגדלות מאיר בהן, לכך נקרא כגופא בלא נשמתא. ועד"ז יובן בענין הקב"ה מניח תפילין, שהו"ע תוספת אור כו', משא"כ התפילין מצד עצמם יש להם ג"כ מציאות ע"ד כגופא בלא נשמתא.

**ועד"ז** יש לומר גם בנוגע להמצוות שעושה הקב"ה גופא, שעיקר מציאותם נעשית עי"ז שישראל עושים את המצוות<sup>36</sup>. והענין

(34) ואתחנן ד, לה.

(35) ראה זח"א פג, א.

(36) ראה גם תו"מ סה"מ כסלו ע' קמה, ובהנסמן שם.

(30) קג, ב ואילך.

(31) מקץ לה, ב ואילך.

(32) דברי הימים-א כט, יד.

(33) תקו"ז בהקדמה (יז, ב).

בזה<sup>37</sup>, דהנה ידוע<sup>38</sup> שע"י עבודתם של ישראל בקיום המצוות נמשך תוספת אור כו'. וזהו<sup>39</sup> ג"כ מ"ש באדה"ר ויניחחו בגן עדן לעבדה ולשמרה<sup>40</sup>, לעבדה זו רמ"ח מצות עשה ולשמרה זו שס"ה מצות לא תעשה<sup>41</sup>, והיינו, שאף שגדלה ביותר מעלת ג"ע כפי שהוא מצד הבריאה, מ"מ, ע"י עבודת האדם בקיום רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת נמשך תוספת אור בג"ע, ועד כדי כך גדלה מעלת תוספת האור, שהי' כדאי כללות ענין הבריאה וההתהוות דכל סדר ההשתלשלות בשביל הענין דלעבדה ולשמרה, שע"ז יומשך תוספת וריבוי אורות בעולם האצילות<sup>42</sup>, ומכ"ש בג"ע. ועפ"ז מובן שאף שבודאי ישנו ענין קיום המצוות דהקב"ה לפני עבודתם של ישראל, שזהו כללות ענין המצוות כפי שהם בבחי' ז"א ובבחי' אריך ולמעלה יותר, מ"מ, ע"ז שישראל מקיימים את המצוות נמשך תוספת אור, ועד לתוספת אור שמרובה על העיקר, שלכן עיקר ענין קיום המצוות דהקב"ה הוא ע"ז שישראל מקיימים את המצוות, ועד כדי כך, שהמצוות שעושה הקב"ה מצד עצמו הם בבחי' טפל בלבד, כגופא בלא נשמתא, לגבי המצוות שעושה הקב"ה ע"ז שישראל מקיימים את המצוות.

(ה) **אמנם** אע"פ שהמצוות שעושה הקב"ה ע"ז שישראל עושים את המצוות גדלה מעלתם באין ערוך לגבי המצוות שעושה הקב"ה מצד עצמו, מ"מ, הסדר הוא שתחילה צריך להיות קיום המצוות ע"י הקב"ה מצד עצמו, וענין זה הוא נתינת כח לעבודתם של ישראל בקיום המצוות<sup>36</sup>, שע"ז יפעלו את קיום המצוות דהקב"ה באופן נעלה יותר באין ערוך, והו"ע אתערותא דלעילא שקודמת לאתערותא דלתתא. והענין בזה, כמבואר בדרושי חסידות<sup>43</sup> שכדי שיהי' כח באתעדל"ת לעורר ולפעול אתעדל"ע, צריך להיות על זה נתינת כח מלמעלה באופן של אתעדל"ע. ואין הכוונה רק על ההנחה הכללית שהיתה בתחילת הבריאה שאתעדל"ת תפעל אתעדל"ע, אלא כמבואר בהדרושים שענין זה ישנו גם בכל יום, והו"ע עסק התורה, שעיקר ענינה הוא מתנה מלמעלה<sup>44</sup> (וע"ד לשון חז"ל<sup>45</sup> מתנה טובה יש לי בבית גנזי), ועל ידה ניתן כח ועוז

קסה, ב. תקו"ז תכ"א (סב, א). תנ"ה (פח, ב). ילקוט ראובני עה"פ.

(42) ראה תו"א מקץ לה, ג.

(43) ראה לקו"ת ואתחנן ב, ד. שמע"צ פג,

ב ואילך.

(44) ראה לקו"ת האזינו עב, ב.

(45) שבת י. ב.

(37) ראה גם שערי אורה ד"ה כי עמך

מקור חיים פט"ר-טז.

(38) ראה גם סה"מ הנ"ל ריש ע' צט,

ובהנסמן שם.

(39) ראה גם סה"מ הנ"ל ס"ע צב.

(40) בראשית ב, טו.

(41) ראה תיב"ע עה"פ. זח"א כז. א. ח"ב

שהאתעדל"ת דמעשה המצוות תוכל לפעול אתעדל"ע. ועפ"ז י"ל שכן הוא גם בקיום המצוות גופא, שכדי שעבודתם של ישראל במעשה המצוות תפעל שהקב"ה יקיים מצוות אלו, יש צורך בנתינת כח למעלה באופן של אתעדל"ע, וזהו שהקב"ה מקיים תחילה את המצוות, שע"ז ניתן כח לישראל שיוכלו לקיים את המצוות ולפעול את קיום המצוות דהקב"ה באופן נעלה יותר באין ערוך.

(ו) **ובזה** יוכן גודל מעלת המצוות, שאפילו על מצוה פרטית נאמר ויקחו לי תרומה, אותי אתם לוקחים, היינו מה שלא נתפס בשום שם או כינוי (דלא אתרמיז בשום אות וקוץ<sup>46</sup>), כי אם אותי, עצמותו ומהותו ית', שהוא בבחי' אני הוי' לא שניתי (כנ"ל). והיינו, שאע"פ שנאמר אני הוי' גו', שם הוי', אין הכוונה לשם הוי' סתם שפירושו לשון מהוה<sup>47</sup>, אלא לדרגא נעלית יותר בשם הוי' (כידוע שבכללות ישנם ב' שמות הוי', הוי' דלתתא והוי' דלעילא<sup>48</sup>), שזהו אומרו אני הוי', שפירושו שם הוי' שבאני, היינו, איך שהוא כלול בעצמותו ית'<sup>49</sup>. וענין זה נמשך בעיקר ע"י קיום מצוות מעשיות, שעליהם נופל הלשון ויקחו לי תרומה, ועל ידם אותי אתם לוקחים.

(ז) **ועפ"ז** יש לפרש גם מ"ש ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם<sup>50</sup>, שהענין דתשים לפניהם הוא הנתינת כח לאדם שיוכל לקיים את המצוות, והכוונה בזה היא כדי שע"י עבודת האדם בקיום המצוות יתוסף עילוי בקיום המצוות דהקב"ה באופן שבאין ערוך. ובזה נכלל גם שע"י כללות מעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות פועלים למעלה שתמורת ההנהגה באופן של משפט, תהי' ההנהגה באופן של חסד, ובפרט לאחרי שכבר עברו כל הענינים הבלתי רצויים דחבלי משיח, הרי בודאי שמכאן ולהבא צריכים להיות כל הענינים בחסד וברחמים, בטוב הנראה והנגלה, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.



(48) ראה זח"ג קלח, א (אד"ר). תו"א

בשלח סא, ד. ובכ"מ.

(49) סה"מ הנ"ל ע' צט.

(50) פרש"י ריש פרשתנו.

(46) ראה לקו"ת פינחס פ, סע"ב.

(47) פרדס שער א (עשר ולא תשע) פ"ט.

תניא שעהיוה"א רפ"ד. וראה זהר ח"ג רנז,

סע"ב (ברע"מ).